

HET PINUS EXPERIMENT VAN VAN GELDER ZONEN N.V.
IN SURINAME
[911 : 861]

De voorzitter van de directie van de Koninklijke Papierfabrieken Van Gelder Zonen N.V. te Amsterdam, de heer P. Smidt van Gelder schrijft ons het navolgende:

In het nummer van Uw tijdschrift van juli 1964 belicht prof. dr J. H. Becking in zijn artikel „Bosbeheer in Suriname” mede het Pinus-experiment van Van Gelder Zonen N.V. aldaar.

Enkele opmerkingen over dit experiment in genoemd artikel zijn dusdanig afwijkend van het werkelijke verloop, dat wij dit onderwerp toch niet geheel onbesproken zouden willen laten.

Daar alleen polemiek over bepaalde zinsneden door ons weinig vruchtbaar wordt geacht, lijkt ons een kort overzicht van de feitelijke gang van zaken hier juist.

Van Gelder Zonen N.V. was reeds vóór Wereldoorlog II zeer belangstellend naar de mogelijkheden van snelgroeiend tropisch en subtropisch naaldhout als grondstof (papierhout) voor haar fabrieken. De naaldhoutbossen in Atjeh, de „man made forests” in de zuidelijke staten van de V.S., in Sumatra bij het Tobameer, e.a. hadden haar grote belangstelling en brachten haar er toe, ná Wereldoorlog II deze mogelijkheden ook in het tropische en regenrijke Suriname te onderzoeken, waartoe reeds in 1951 contact werd gezocht met de toenmalige Regering en het toenmalige Surinaamse Planbureau.

Het naderhand aantreffen van enkele (zeer bescheiden) resten van vroeger eens aangeplante *Pinus caribaea* in Suriname, was slechts een toevallige, overigens gewaardeerde, coincidentie.

Uiteraard had Van Gelder Zonen N.V. vertrouwen (zij het niet „onverstoorbaar”) in mogelijke aanvaardbare resultaten van dit experiment, ook al maakten de omstandigheden in Suriname de uitvoering bijzonder tijdrovend en moeilijk.

In Suriname zélf was toen praktisch geen enkel gegeven aanwezig, zodat alles, zowel de bosbouwtechnische als alle andere aspecten, experimenteel of vergelijkend met gegevens van elders, moest worden onderzocht.

Met de goed geleide (toen nog jonge) Dienst van het Landsbosbeheer ontwikkelde zich een goede samenwerking en deze Dienst nam met veel enthousiasme de uitvoering van het bosbouwkundig deel van het experiment op zich.

Binnen de inmiddels verkregen optie voor concessies werden naast andere terreinen, ook de mogelijkheden in de onvruchtbare en natte savanne toch op kleine schaal onderzocht, omdat deze savanne geen voorafgaande ontginning zou vragen, grote oppervlakten hiervan direct beschikbaar en redelijk toegankelijk waren, en misschien de mindere productie door lage stichtings- en vooral lage onderhoudskosten, zou worden gecompenseerd. Mislukking van

dit onderdeel van het experiment, dat volledigheidshalve ook moest worden uitgevoerd, betekende slechts, dat deze soort grond niet voor het gestelde doel in aanmerking kon komen.

Op vruchtbaarder — en helaas veelal ook moeilijker toegankelijk — terrein als struikbaarder en savenbosgrond, bleken van verscheidende soorten Pinus zaad gekweekte zaailingen wel bevredigend aan te slaan, zij het dat enkele malen door onvoldoende regen in de gebruikelijke regenperiodes, toch helaas nog wel grote uitval ontstond.

In deze eerste prille jaren van het experiment, waarin men zich in een nog niet ontsloten gebied over alles en nog wat moest oriënteren, met vallen en opstaan moest ontwikkelen het kweken van zaailingen, het verspenen, het opleiden van de arbeiders, terreinverkenning, terreinontginning, insectenbestrijding, enz. enz., en dat alles onder de moeilijkste omstandigheden van een praktisch „leeg” tropisch land, destijds nog zonder enige infrastructuur buiten de bewoonde kuststrook, konden uiteraard rentabiliteitsoverwegingen voor de kleine, soms minimale proefarealen nog niet aan de orde komen.

Pas toen men althans de eerste vele kinderziekten op bosbouwkundig gebied meende te hebben overwonnen, kwam men daar na enige jaren aan toe. Er werd toen besloten tot een rentabiliteitsonderzoek voor de meest geschikt gebleken terreinen, namelijk savannebos (hooglandbos kwam binnen het overeengekomen optiegebied voor concessies praktisch niet voor en het was in de overeenkomst ook niet opgenomen). Hiertoe moest op een grotere, reproduceerbare schaal van vele honderden ha per jaar, de aanwezige bosvegetatie worden verwijderd en zaailingen worden aangeplant om over enigermate betrouwbare cijfermatige gegevens bij de in dit land nog mogelijke optimale mechanisatie, te kunnen beschikken.

Het hiervoor nodige (ten dele zware) materieel werd aangeschaft en een eenvoudige onderhoudswerkplaats, magazijn en woongelegenheden werden in dit „lege” gebied gesticht om aldus het experiment omstreeks einde 1959/begin 1960 op aanmerkelijk grotere schaal te kunnen voortzetten.

Naast de uiteraard inmiddels verkregen ervaring en kennis van de Dienst van het Landsbosbeheer trok Van Gelder Zonen N.V. hierbij nog de hulp aan van twee op het gebied van een dergelijke planning ervaren raadgevende ingenieursbureau's in Canada, namelijk één op het gebied van de bosexploitatie en één op het gebied van de fabriekmatige houtverwerking, die ieder reeds eerder bij tropische — ook uitgevoerde — projecten betrokken waren geweest. Bovendien werden reeds bestaande contacten geïntensiveerd, onder meer met de Bosbouwkundige Dienst van Brits Honduras, waar tropische Pinus inheems is, en met bevriende relaties in de zuidelijke staten van de V.S.

Ook de eigen deskundigen van Van Gelder Zonen N.V., zowel technische als economische, zetten zich uiteraard hiervoor geheel in, onderzochten vele problemen en coördineerden de werkzaamheden.

Het op deze wijze zorgvuldig voorbereide en uitgevoerde onderzoek naar de economische mogelijkheden — dat ongeveer het gehele jaar 1961 in beslag nam en een schat van gegevens opleverde — leidde helaas niet tot aanvaardbare perspectieven, althans binnen het raam van een ons voor ogen staande omvang, en het experiment werd beëindigd in het begin van 1962.

De voornaamste conclusies waren:

Het in een aldaar aangeplant bos van ongeveer 18.000 ha vastgelegde geaccumuleerde vermogen, de regelmatige instandhouding van dit Pinusareaal door herbebossing ná kapping en de exploitatiekosten zouden, ondanks de

in vergelijking met gematigd klimaat haast verbijsterend-snelle groei, hier toch leiden tot een kostprijs van het hout, die, de afgelegen ligging van Suriname in aanmerking nemende, niet aanvaardbaar was.

Ook de fabriekmatige verwerking ter plaatse tot bijvoorbeeld cellulose, kon bij een productiecapaciteit van rond 45.000 ton per jaar, afgestemd op de houtproductie van deze 18.000 ha, niet concurrerend met de wereldmarktprijzen worden uitgevoerd.

Tenslotte nog het volgende:

De hulp of voorlichting van prof. Becking werd door ons nooit ingeroepen. Wel meende hij — pas in de 2e helft van 1961, na een bezoek aan Suriname — zijns inziens waardevolle gegevens en adviezen te moeten aanbieden. Wij hebben deze, althans voorzover zij klopten met de onze, voor kennisgeving aangenomen.

Aan de zinsnede op bladzijde 208, dat 22.000 m³ papierhout toereikend is om een kleine papier- of pulpfabriek te voeden, moet naar onze mening nog worden toegevoegd: „indien men bereid is jaarlijks een bedrag op de exploitatie hiervan toe te leggen.” Zelfs in landen als Canada of Scandinavië, waar alle omstandigheden gunstig zijn en goed papier-naaldhout natuurlijk voorkomt, kunnen dergelijke kleine eenheden heden ten dage niet meer worden gesticht.
